

אסתר פרק ב'

1) תרגום יונתן על מגילת אסתר פרק ב פסוק א

מן יד תקוף רוגזיה וגזרי למהוי צליבן שבעא רברבניא על צליבא:

2) טעמא דקרא ד' ר"ס

כנראה שאז שינה ממוכן את שמו להמן ועי"ז עלה בידו להשתמט מהגזרה שכנראה שהמלך לא הכירו היטב מקודם

3) טעמא דקרא ד' רס"א

ואת אשר עשתה ואת אשר זכר את ושתי נגזר עלי לכאו אשר עשתה מיותר שהרי העיקר הצטער עתה שאין לו אשה ולא הול"ל רק את וגם מה הצטער וכי א"א לו אשר נגזר עלי לקחת מלכה אחרת וגם עצת נערי המלך היא עצה משונה מאד לאסוף כל הנערות בע"כ מכל המקומות וזה בזיון גדול למלך וכבר אמרו בגמ' י"ב ב ע"ז וכסיל יפרוש אולת וי"ל שאחשורוש התיירא שאחרי שכולן שמעו מה שהי' עם ושתי מעתה שום אשה שיבקש לא תרצה להנשא לו יתרצה שמחר יצוה עלי שתבא ערומה . . .

4) אסתר רבה (וילנא) פרשה ג

אשר למלך אחשורוש, ר' יודן ור' לוי בשם ר' יוחנן כל מקום שנאמר במגלה זו למלך אחשורוש במלך אחשורוש הכתוב מדבר וכל מקום שנאמר למלך סתם משמש קדש וחול.

5) רש"י אסתר פרק ב פסוק ה

איש יהודי - על שגלה עם גלות יהודה כל אותן שגלו עם מלכי יהודה היו קרויים יהודים בין הגוים ואפילו משבת אחר הם:

6) בראשית פרק כט פסוק לה

ותהר עוד ותלד בן ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמד מלדת:

7) תרגום יונתן על בראשית פרק מט פסוק ח

יהודה אנת אודיתא על עובדא דתמר בגין כן לך יהודון אחך ויתקרון יהודאין על שמך

8) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יב עמוד ב

איש יהודי היה בשושן הבירה וגו'... איש ימיני. מאי קאמר? אי ליחוסא קאתי - ליחסיה ואזיל עד בנימין! אלא מאי שנא הנני? תנא: כולן על שמו נקראו; בן יאיר - בן שהאיר עיניהם של ישראל בתפלתו, בן שמעי - בן ששמע אל תפלתו, בן קיש - שהקיש על שערי רחמים ונפתחו לו. קרי ליה יהודי - אלמא מיהודה קאתי, וקרי ליה ימיני - אלמא מבנימין קאתי - אמר רב נחמן: מרדכי מוכתר בנימוסו היה. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי: אביו מבנימין ואמו מיהודה. ורבנן אמרי: משפחות מתגרות זו בזו, משפחת יהודה אומרת: אנא גרים דמתיליד מרדכי, דלא קטליה דוד לשמעיה בן גרא. ומשפחת בנימין אמרה: מינאי קאתי.

9) תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

רבי יוחנן אמר: לעולם מבנימין קאתי, ואמאי קרי ליה יהודי - על שום שכפר בעבודה זרה. שכל הכופר בעבודה זרה

נקרא יהודי, כדכתיב (דניאל ג') איתי גברין יהודאין וגו'.

10 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

ויהי אמן את הדסה, קרי לה הדסה, וקרי לה אסתר. תניא, רבי מאיר אומר: אסתר שמה, ולמה נקרא שמה הדסה - על שם הצדיקים שנקראו הדסים, וכן הוא אומר (זכריה א') והוא עמד בין ההדסים. רבי יהודה אומר: הדסה שמה, ולמה נקראת שמה אסתר - על שם שהיתה מסתרת דבריה, שנאמר אין אסתר מגדת את עמה וגו'. רבי נחמיה אומר: הדסה שמה, ולמה נקראת אסתר - שהיו אומות העולם קורים אותה על שום אסתרה. בן עזאי אומר: אסתר לא ארוכה ולא קצרה היתה אלא בינונית, כהדסה. רבי יהושע בן קרחה אומר: אסתר ירקרקת היתה, וחוט של חסד משוך עליה. כי אין לה אב ואם - ובמות אביה ואמה, למה לי? אמר רב אחא: עיברתה - מת אביה, ילדתה - מתה אמה. ובמות אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת, תנא משום רבי מאיר: אל תקרי לבת אלא לבית

11 תיקוני זהר דף נו/ב

אתרוג... אם היא ירוקא היא משובחת יתיר, כדיוקנא דהות אסתר ירקרקת, דאתמר בה ותלבש אסתר מלכות: ואתקריאת הדסה על שם הדס

12 העמק דבר על ויקרא פרק יג פסוק מט (מילאויס)

ירקרק. תני' בתוספתא נגעים והובא בתוס' סוכה דל"א ב' ירוק שבירוקים ר"א אומר כשעוה וכתורמל (ויש גרסי וכחלמון ויש עוד נו' וכ"ע הוא מראה געל) סומכוס א' ככנף טווס וכהוצי דקל. כצ"ל והכי הביא הר"ש נגעים פי"א מ"ד. ונראה דסומכוס ס"ל דירוק שבתורה אינו מראה געל אלא ככנף טווס הוא בלאה או כהוצי דקל הוא גרין. ושני מראות הללו קרובים זל"ז כידוע ופליגי אם סתם ירוק הוא כמקרא בירקרק חרוץ שהוא זהב והיינו געל. או דוקא במפורש ירקרק חרוץ משמעו געל הא סתם ירוק הוא בלאה או גרין. ואע"ג דבלשון חכמים ודאי סתם ירוק משמעו געל כמבואר בפרק ב' דנדה וכמש"כ התוס' סוכה שם. מכ"מ פליגי שפיר בלשון המקרא... .

13 ילקוט שמעוני אסתר רמו תתרנג

רב אמר בת ארבעים היתה, ושמואל אמר בת שמונים היתה, רבנן אמרין בת שבעין וארבעה מנין הדס"ה, רבי ברכיה בשם ר' נחמיה אמר אמר הקב"ה לאברהם אבינו אתה יצאת מבית אביך מחרן בן ע"ה שנה, אף אני מעמיד גואל ממך בן ע"ה שנה

14 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עד עמוד ב

והא אסתר פרהסיא הואי! - אמר אביי: אסתר קרקע עולם היתה. רבא אמר: הנאת עצמן שאני

15 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

ואת שבע הנערות וגו' - אמר רבא: שהיתה מונה בהן ימי שבת.

16 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

ואת נערותיה וגו', אמר רב: שהאכילה מאכל יהודי. ושמואל אמר: שהאכילה קדלי דחזירי. ורבי יוחנן אמר: זרעונים, וכן הוא אומר (דניאל א') ויהי המלצר נושא את פתבגם... ונותן להם זרעונים

17 רש"י מסכת מגילה דף יג עמוד א

כתלי דחזירי - בקונ"ש (חתיכות של בשר חזיר) שמינית, ומתוך אונסה לא נענשה.

18 תוספות מסכת מגילה דף יג עמוד א

קדלי דחזירי - וח"ו היא לא היתה אוכלת.

19 רש"י אסתר פרק ב פסוק יא

ומה יעשה בה - זה אחד משני צדיקים שניתן להם רמז ישועה דוד ומרדכי דוד שנאמר (שמואל א יז) גם את הארי גם הדוב הכה עבדך אמר לא בא לידי דבר זה אלא לסמוך עליו להלחם עם זה וכן מרדכי אמר לא אירע לצדקת זו שתלקח למשכב ערל אלא שעתידה לקום להושיע לישראל לפיכך היה מחזר לדעת מה יהא בסופה:

20 מגילת סתרים ב - ט"ו

הענין קשה ונראה הכוונה שאסתר לא ביקשה שום דבר רק מחמת שכל מעשיה באונס גמור ובודאי לא מרקה עצמה בבשמים ובתמרוקים כראוי כדרך דבר הנעשה באונס

21 רש"י אסתר פרק ב פסוק יז

מכל הנשים - הבעולות שאף נשים הבעולות קבץ:

22 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף יג עמוד א

ויעש המלך משתה גדול, עבד משתיא - ולא גליא ליה, דלי כרגא - ולא גליא ליה, שדר פרדישני - ולא גליא ליה. ובהקבץ בתולות שנית וגו', אזיל שקל עצה ממרדכי. אמר: אין אשה מתקנאה אלא בירך חבירתה - ואפילו הכי לא גליא ליה, דכתיב אין אסתר מגדת מולדתה וגו'.

23 תרגום יונתן על מגילת אסתר פרק ב פסוק כ

וית מאמר מרדכי הות אסתר כבדת שביא ומועדיא הות נטרת ביומי ריחוקה הות מזדהרא תבשילין וחמרא דעממין נוכראין לא הות טעמא וכל פקודיא דאתחייבן בהון נשיא דבית ישראל הות נטרא על פום מרדכי היכמא דהות נטרת כד הות מתרביא עמיה:

24 תרגום יונתן על מגילת אסתר פרק ב פסוק כא

ביומיא האנון ומרדכי יתיב בסנהדרין דתקינת ליה אסתר בתרע מלכא וכד חזו תרין רברבניא כדין כנסו וקצפו ואמרו דין לדין הלא מלכתא בפתגם מלכא בעיא לסלקא יתן ולאוקמא ית מרדכי לית רבותא לסלקא תרין קלוסנתרין ולאוקמא חד בכך אתיעטו בלישנהון בגתן ותרש טרסאי תרין רברבני מלכא מנטרי פלטירא ואמרו לאשקאה סמא דמותא דמטול לאסתר מלכתא ולאושיטא ידא במלכא אחשורוש למקטליה בסיפא בבית דמוכיה:

25 תלמוד בבלי מסכת מגילה דף טו עמוד א

אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא: כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם, שנאמר: ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי.